

בבית המשפט העליון

בש"פ 2509/19

לפני: כבוד השופטת ד' ברק-ארז

העורר: עבד אללה אבו עסא

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בבאר-שבע מיום 28.3.2019 בת"פ 9532-10-18 שניתנה על ידי כבוד השופט ד' בן-טולילה

תאריך הישיבה: ו' בניסן התשע"ט (11.4.2019)

בשם העורר: עו"ד נטלי אוטן

בשם המשיבה: עו"ד מריה ציבלין

החלטה

1. בפני ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי באר שבע מיום 28.3.2019 (ת"פ 9532-10-18, השופט ד' בן-טולילה). העורר, שהיה עצור במהלך משפטו, הורשע וממתין כעת למתן גזר דינו. בהחלטה זו, מושא הערר, שנדונה על-ידי המותב שדן בהליך העיקרי, נדחתה בקשת העורר להורות על שחרורו ממעצר לקהילה טיפולית, ולצורך כך גם לדחות את המועד שנקבע לטיעונים לעונש.

כתב האישום וההליכים עד כה

2. ביום 4.10.2018 הוגש כתב אישום נגד העורר בגין עבירות לפי פקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973 (להלן: פקודת הסמים), וזה תוקן בהמשך בהתאם להסדר טיעון שנערך עמו. לפי כתב האישום המתוקן, העורר גידל סם מסוכן מסוג קנבוס במשקל כולל של 141 ק"ג, ללא היתר כדין, בסככה הסמוכה לבית אביו. לצורך גידול הסם התקין העורר במקום מערכת השקיה וחיבורי חשמל. ביום 24.2.19 העורר הורשע

על-פי הודאתו בעבירות של ייצור, הכנה והפקה של סם מסוכן לפי סעיף 6 לפקודת הסמים. בד בבד עם כתב האישום הוגשה גם בקשה למעצרו עד תום ההליכים נגדו.

3. בשלב זה נדרשת התייחסות להליך פלילי קודם נגד העורר, שטרם הסתיים במועד שבו הוגש כתב האישום. ביום 21.12.2016 הורשע הנאשם בבית משפט השלום בבאר שבע בתיק תעבורה שכלל מספר עבירות, שבהן, בין היתר, הפקרה אחרי פגיעה לפי סעיף 64א(א) לפקודת התעבורה, התשכ"א-1961 (להלן: פקודת התעבורה), נהיגה בזמן פסילה לפי סעיף 67 לפקודת התעבורה ונהיגה ברשלנות וגרימת חבלה לפי סעיפים 62(2) ו-38(2) לפקודת התעבורה (ת"ד 99-10-16; השופט הבכיר ד' לנדסמן) (להלן: תיק התעבורה). במהלך ניהולו של תיק זה שולב העורר בהליך טיפולי על רקע בעיית ההתמכרות שלו לסמים, והוגש בעניינו מספר רב של תסקירים מאת שירות המבחן. ביום 19.7.2018 ניתן גזר הדין בעניינו והוטל עליו עונש של 12 חודשי מאסר בפועל, שבכללם הפעלתו של מאסר מותנה. ביום 5.9.2018 הגיש העורר ערעור לבית המשפט המחוזי על גזר דינו בתיק התעבורה, ובית המשפט המחוזי הורה על עיכוב ביצועו של עונש המאסר שהושת עליו. יוער כי בהמשך בית המשפט המחוזי הורה על ביטול עיכוב ביצוע זה, אך בערעור בנושא לבית משפט זה נקבע, בהסכמת הצדדים, שעד לדיון בערעור על גזר הדין יתאפשר לעורר להשלים הליך טיפולי (בש"פ 8329/18, השופט נ' סולברג). העבירות שהן מושאו של הערר שבפני אירעו בפרק הזמן שבו עוכב ריצוי עונשו כאמור.

4. ובחזרה להליכי המעצר דנן. ביום 22.10.2018 קבע בית משפט המחוזי כי קיימות ראיות לכאורה לביצוע המעשים הנטענים. בהמשך לכך האריך בית המשפט את מעצרו של העורר באופן ארעי והורה מספר פעמים על הגשת תסקירים מעודכנים של שירות המבחן בעניינו, האחרון שבהם מיום 19.3.2019. שירות המבחן ציין בתסקירו האחרון כי בהיעדר הכוונה והדרכה קיים סיכון גבוה להידרדרות במצבו של העורר ולהישנות הסתבכותו בפלילים, אך הציע כי "במידה וכבוד בית המשפט יראה לנכון להמשיך את הליכי קליטתו" יידחה הדיון בעניינו בשבוע על-מנת שניתן יהיה לבחון את התאמתו לקהילה הטיפולית. בהחלטה מיום 20.3.2019 אישר בית המשפט המחוזי בחינה כאמור, אך הבהיר כי הוא מורה על כך "מבלי שיהיה בכך כדי להביע דעה ולו ברמיזה ביחס להחלטת בית המשפט, או ליצור אינטרס ציפויי אצל הנאשם ואך על מנת שמלוא התמונה תהיה בפני בית המשפט" (כל ההדגשות הוספו). באותו יום עדכן שירות המבחן כי הקהילה הטיפולית מאשרת את התאמתו של העורר להיקלט בה.

5. להשלמת התמונה יצוין כי ביום 2.4.2019 הודיעה באת-כוח העורר כי לנוכח מתן הכרעת הדין בעניינו והעובדה שבחודש מאי עתיד להתקבל תסקיר לעניין העונש,

העורר מסכים למעצרו עד תום ההליכים, ובהתאם לכך ניתנה במועד זה החלטה פורמאלית המורה על כך (מ"ת 9511-10-18, השופט נ' אבו-טחה).

6. בהחלטה שעליה נסוב הערר דנן, נמנע בית המשפט המחוזי – כאמור המותב שבפניו מתנהל ההליך העיקרי – מלהורות על השמתו של המבקש בקהילה הטיפולית, ותחת זאת הורה על הותרתו של העורר במעצר. בתמצית, בית המשפט המחוזי ציין כי אין מחלוקת בדבר חשיבותו של ההליך השיקומי במשפט הפלילי. יחד עם זאת, הוא הטיל ספק ביכולתה של הקהילה הטיפולית לתת מענה למסוכנות הנשקפת ממנו. אם העורר חפץ באמת ובתמים בהליך גמילה, כך נכתב, הוא יוכל לעשות כן במסגרת טיפולית מתאימה בין כתלי הכלא. בהמשך לכך, בית המשפט המחוזי הורה על קביעת התיק לטיעונים לעונש ליום 2.5.2019.

הערר

7. העורר טוען כי בית המשפט המחוזי שגה בכך שדחה את ההמלצה בעניין שילובו בקהילה הטיפולית. בעיקרו של דבר, העורר מציין כי מהתסקירים הרבים שנערכו בעניינו עולה כי התמכרותו לסמים היא שהובילה לבחירותיו השגויות וכי בית המשפט המחוזי לא נתן לכך משקל הולם. מנגד, כך נטען, בית המשפט המחוזי ייחס משקל רב, יתר על המידה, לכך שההליך הטיפולי שהחל בו טרם הושלם בהצלחה, וזאת חרף העובדה שהוא מגויס אליו לחלוטין. בנוסף טוען העורר כי קביעתו של בית המשפט המחוזי בדבר האפשרות לעבור הליך טיפולי גם מאחורי סורג ובריח "בחברת עבריינים" מנוגדת להלכות בנושא, ומשמעה שאף נאשם לא יוכל להשתחרר לקהילה טיפולית שהיא המקום המיועד לכך. מעבר לדברים אלו, העורר מזכיר כי ההליך דנן החל ביוזמתו, עם הגיעו לתחנת המשטרה מבלי שהיה דרוש לחקירה, כאשר בחר לתאר את אשר ידע באשר לסמים שהתגלו בבית אביו.

8. הדיון בערר התקיים בפני ביום 11.4.2019. באת-כוחו של העורר טענה כי המקרה דנן נופל לגדרם של אותם מקרים חריגים שבהם יש להתחיל בהליך טיפולי כבר בשלב המעצר, וזאת על מנת שמאמצים שכבר נעשו לא ירדו לטמיון, בהתאם להלכה שנקבעה בבש"פ 1981/11 מדינת ישראל נ' סויסה, פ"ד סד(3) 101 (2011) (להלן: עניין סויסה). באת-כוחו של העורר הוסיפה כי העובדה שהשתלב בעבר במסגרת הליך טיפולי שכשל, וכן העובדה שהודאתו זירזה את ההליך העיקרי – אינן צריכות להיזקק לחובתו. בנוסף, נטען כי ההחלטות הקודמות שהתקבלו בעניינו של העורר עוררו בו ציפייה שיוכל להשתלב בקהילה הטיפולית.

9. מנגד, עמדת המדינה היא שאין מקום לחרוג במקרה זה מן הכלל, וכי שילובו של העורר בקהילה טיפולית בשלב זה לא רק שתעכב את ההליך העיקרי, אלא תעלה כדי התערבות בשיקול דעתה של הערכאה הדיונית שבפניה הוא מתברר.

דיון והכרעה

10. לאחר ששקלתי את הדברים אני סבורה שדין הערר להידחות.

11. אינני סבורה שהמקרה שבפני הוא חריג דיו על מנת לסטות מן הכלל לפיו מקומו של הליך הטיפול הוא בשלב שלאחר גזירת הדין (ראו: עניין טויסה, פסקה 7; בש"פ 1882/19 מלכה נ' מדינת ישראל פסקה 11 (17.3.2019)). משפטו של העורר כמעט שהסתיים, ושלב גזירת הדין הוא המסגרת המתאימה לדון בשיקולי שיקום וטיפול בנסיבות העניין (ראו עוד: עניין טויסה, בפסקה 9(ז); בש"פ 4829/13 מדינת ישראל נ' טסופיה (21.7.2013)). מבלי לקבוע מסמרות שיהא בהן להשליך על ההליך העיקרי, יצוין רק כי לא מצאתי שמתקיימים בעניין זה שיקולים אחרים המצדיקים סטייה מהכלל האמור. בהקשר זה אני רואה להבהיר כי קביעתו של בית המשפט המחוזי שלפיה העורר יוכל לעבור הליך שיקומי במסגרת מאסר מתייחסת כמובן לעניינו הקונקרטי בלבד. לטענתו של העורר לפיה עולה מהחלטתו של בית המשפט המחוזי כי נאשמים לעולם לא ישולבו בטיפול מחוץ לכתליו – אין על מה לסמוך.

12. לסיום יוער כי בנסיבות העניין אין גם כל בסיס לטענה שנסבה על ציפיותיו של העורר לפיהן שילובו במסגרת טיפולית ייעשה עוד בטרם ניתן גזר הדין בעניינו. ראשית, יוזכר כי המלצות שירות המבחן – כשמן כן הן – ממליצות. הן משמשות כלי עזר בלבד – חשוב אמנם – אך אין בהן כדי לחייב את בית המשפט או כדי לכבול את שיקול דעתו (ראו למשל: בש"פ 740/17 סיבג נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (26.1.2017); בש"פ 8262/18 אבו קרינאת נ' מדינת ישראל פסקה 8 (4.12.2018)). שנית, וחשוב אף יותר, כפי שצוין לעיל, בית המשפט המחוזי הבהיר במפורש כי הסכמתו לבחון התאמתו של העורר לקהילה הטיפולית אינה מלמדת על ההחלטה שייתן ביחס לכך – וגם שירות המבחן סייג את תסקירו בהתאם לכך. במצב דברים זה, אין לומר כי בית המשפט המחוזי נטע בעורר את הציפייה כי תקוותו בהקשר זה תתממש (ראו והשוו: בש"פ 6312/16 עומסי נ' מדינת ישראל פסקה 24 (10.10.2016)).

13. סוף דבר: הערר נדחה. אין בדברים הנאמרים כאן כדי להשליך כהוא זה על האפשרות כי יינתן ביטוי לשילובו של העורר בטיפול במסגרת גזר הדין בעניינו. כך או אחרת, יש לקוות כי העורר יתמיד בדרך השיקומית שבה החל, וכי הדבר יעלה בידו.

ניתנה היום, י"א בניסן התשע"ט (16.4.2019).

ש ו פ ט ת